

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

โลกกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและนวัตกรรม ระบบเศรษฐกิจแบบทุนนิยม ยุคแห่งการแข่งขันและมีการต่อสู้ดิ้นรนเพื่อความอยู่รอดในสังคม มุ่งพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจ และการเงินเพื่อสร้างความแข็งแกร่งทางการเงินและการคลังของประเทศอย่างมากส่งผลให้เกิดการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจและความเจริญทางด้านวัตถุอย่างเห็นได้ชัด ทิศทางของการพัฒนานั้นก็ได้เป็นไปอย่างยั่งยืนและครอบคลุมทั้งด้านคนและวัตถุ เพราะการพัฒนาประเทศโดยมุ่งความเจริญทางเศรษฐกิจและความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เน้นเรื่องวัตถุอุปกรณ์อย่างรวดเร็ว โดยขาดความสมดุลกับการพัฒนาทางด้านจิตใจของคนให้มีคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดี ได้ก่อให้เกิดปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของคนในประเทศจำนวนมาก ผลของการพัฒนาเหล่านี้ จึงเป็นที่มาของปัญหาสังคมที่จะทวีความรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นอนาคตของประเทศชาติกำลังประสบปัญหาสังคมหลายด้านที่รุ่มลุ่มคึกคักเด็กเยาวชนนักเรียน นักศึกษา ทำให้หลงผิดและมีพฤติกรรมที่เบี่ยงเบน ขาดระเบียบวินัย ละทิ้งค่านิยมความเป็นไทย และขาดคุณธรรม เป็นปัญหาสังคมที่ควรแก้ไขเป็นการเร่งด่วน ทำให้คุณธรรมจริยธรรม อันเป็นเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจของผู้คนในสังคมมองแล้วเหมือนลดลงไปมาก ปัญหาการขาดคุณธรรม จริยธรรมของบุคคล ซึ่งส่งผลให้เกิดปัญหาสังคมจนกลายเป็นปัญหาของชาติบ้านเมืองและกลายเป็นปัญหาของสังคม นับวันทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ปัญหาทางด้านสังคมดังกล่าว เป็นส่วนหนึ่งที่ถูกละเลยทำให้เกิดความล้มเหลวด้านการจัดการศึกษา เสี่ยงสะท้อนจากองค์กรต่าง ๆ ในสังคมที่มีต่อการแก้ไขปัญหาหรือภาวะวิกฤติที่เกิดขึ้นในสังคมไทย อันเนื่องมาจากบุคคลขาดคุณธรรมจริยธรรมต่างมีความเห็นสอดคล้องต้องกันว่า ภาระหน้าที่ในการสร้างสมดุลทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ให้แก่บุคคลและสังคม กระทำได้โดยกระบวนการทางการศึกษา (พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช, 2534)

การพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของคนไทยในสังคมให้เป็นคนดี เป็นเรื่องที่สำคัญ เพราะคนในสังคมต่างเรียกร้องในเรื่องคุณธรรมจริยธรรมให้เกิดขึ้นในสังคมไทย แม้เป็นเรื่องที่มีความยากเป็นอย่างยิ่ง เพราะเป็นกระบวนการที่มีความสลับซับซ้อน และมีองค์ประกอบอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมากมาย ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้พิจารณาถึงความจำเป็นที่จะต้องดำเนินการในเรื่องการเสริมสร้างคุณธรรมจริยธรรม ซึ่งเป็นเครื่องมือในการกำหนดความสงบสุขของสังคมไทยได้วิเคราะห์แล้ว พบว่า สังคมได้มีผู้เพียบพร้อมด้วยคุณธรรมจริยธรรม สังคมนั้นจะมีแต่ความสงบสุข ในขณะเดียวกันหากคนในสังคมได้มีความบกพร่องด้านจิตใจ ขาดคุณธรรมและจริยธรรม แม้สังคมนั้นจะมีความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ ก็หาความสงบสุขได้ยาก สภาพภาพรวมของปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นกับคนในชาติทุกกลุ่ม กลุ่มเป้าหมาย นับวันจะรุนแรงและทวีคูณมากขึ้น ที่มีผลต่อประเทศและสังคมไทย

แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ. 2560 – 2579) ได้สรุปถึงแนวพระราชดำรัสของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ที่ยึดทางสายกลางบนพื้นฐานของความสมดุลพอดี รู้จักประมาณอย่างมีเหตุผล มีความรอบรู้เท่าทันโลก เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตเพื่อมุ่งให้เกิด “การพัฒนาที่ยั่งยืน และความอยู่ดีมีสุขของคนไทย” ยึด “คน” เป็นศูนย์กลางการพัฒนาเพื่อให้คนไทยมีความสุข พึ่งตนเองและก้าวทันโลก โดยยังรักษาเอกลักษณ์ความเป็นไทยไว้ สามารถเลือกใช้ความรู้และเทคโนโลยีได้อย่างคุ้มค่าเหมาะสม มีภูมิคุ้มกันที่ดีมีความยืดหยุ่นพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ควบคู่ไปกับการมีคุณธรรม และพฤติกรรมความซื่อสัตย์สุจริต ดังที่วัตถุประสงค์ข้อหนึ่งของแผนการศึกษาแห่งชาติ ได้กำหนดว่าจะต้องพัฒนาคนอย่างรอบด้าน และสมดุลโดยมีแนวนโยบายข้อที่ 3 ว่า ปลุกฝังและเสริมสร้างศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ทั้งด้านจิตใจและพฤติกรรมที่แสดงออก เช่น มีวินัย ประหยัด มีความเอื้อเฟื้อเกื้อกูล มีเหตุผล รู้หน้าที่ ซื่อสัตย์ พากเพียร ชยัน ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักประเทศชาติ มีจิตใจเป็นประชาธิปไตย เคารพความคิดเห็นและสิทธิของผู้อื่น มีความเสียสละ รักษาสิ่งแวดล้อม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสันติสุข (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560, หน้า 156)

การบริหารโรงเรียนเป็นกระบวนการหนึ่งที่จะช่วยให้คนในสังคมมีความรู้ มีคุณภาพ กระทรวงศึกษาธิการได้ส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคล เพื่อให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐ ได้ใช้เป็นแนวทางและจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการ

บริหารการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการตามโครงสร้างใหม่ ทั้งนี้ด้วยเหตุผลที่ว่า การบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไปมากขึ้น และดำเนินการได้อย่างอิสระคล่องตัว และรวดเร็ว โดยเฉพาะ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับระเบียบบริหารราชการ ทำให้สถานศึกษาสามารถจัดหารายได้ ผลประโยชน์และระดมทรัพยากรมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาได้มากขึ้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, หน้า ค) Mortimore (1988) ได้กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพของโรงเรียนมี 12 ปัจจัย คือ ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การมีส่วนร่วมของ หัวหน้าฝ่าย การมีส่วนร่วมของครูในการวางแผนการพัฒนา ความสามัคคีของคณะครู เน้นการเรียนรู้ความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน การบันทึกข้อมูลเพื่อการวางแผน และการประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองกับวิถีโรงเรียน การมีบรรยากาศในทางบวก ส่วน Smith and Tomlinson (1990) กล่าวว่าปัจจัยที่ทำให้โรงเรียนประสบความสำเร็จนั้น อาจประกอบด้วย ภาวะผู้นำและการบริหาร การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครู มีบรรยากาศของการยอมรับซึ่งกันและกัน มีการสอนและมีข้อมูลย้อนกลับในทางบวก ต่อให้นักเรียน

โรงเรียนคุณธรรมจัดตั้งโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นการบริหารงานเพื่อสืบสานพระราชปณิธานเดินตามรอยเบื้องพระยุคลบาทของ พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชตามพระราชประสงค์ของสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ซึ่งรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการได้มอบหมายให้รัฐมนตรี ช่วยว่าการกระทรวงศึกษาธิการ ดำเนินงานตามนโยบายภายใต้กรอบยุทธศาสตร์ชาติ เกี่ยวกับเรื่องคุณธรรม โดยร่วมหารือกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในฐานะผู้รับผิดชอบการจัดการศึกษาสำหรับเยาวชนส่วนใหญ่ของประเทศให้เป็นพลเมือง ที่มีคุณภาพ อีกทั้งรับผิดชอบในการจัดการศึกษาเพื่อให้เยาวชนทุกคนมีความรู้ ความสามารถ เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข ตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยผลการหารือสรุปได้ว่าการพัฒนาคุณธรรมให้กับเยาวชนของชาติจำเป็นต้องดำเนินการ จัดทำ “โครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ.” เพื่อพัฒนาโรงเรียนในระดับการศึกษา ขั้นพื้นฐานให้นักเรียน ครู ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษาตระหนักรู้เข้าใจ และมีกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผลซึมซับคุณค่าแห่งคุณธรรมความดีอย่างเป็นธรรมชาติ และสร้างความรู้สึกรับผิดชอบชั่วดีรวมทั้งสร้างเครือข่ายชุมชนองค์กรแห่งคุณธรรม โดยประสานความร่วมมือจากหน่วยงาน และองค์กรที่ทำงานด้านคุณธรรมอย่างเป็น

รูปธรรมที่ชัดเจน รูปแบบของโรงเรียนคุณธรรมเป็นเรื่องที่ไม่ซับซ้อนและทำได้ง่าย เป็นการลงทุนต่ำแต่ได้กำไรมาก และสามารถเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักเรียนได้จริง โดยหลักการของโรงเรียนคุณธรรมสามารถนำไปใช้ได้กับโรงเรียนในทุกศาสนา ไม่ผูกขาดกับศาสนาใดศาสนาหนึ่งเปรียบเสมือนเป็นคุณธรรมสากล ที่จะช่วยให้พฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ในโรงเรียน “ลดลง” และส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ “เพิ่มขึ้น” ซึ่งนับเป็นการพัฒนาเยาวชน ผู้ปกครอง และชุมชนได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560, หน้า 1)

ความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ซึ่งสำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาได้ร่วมมือกับมูลนิธิยุวสถิรคุณ ในการประชุมอบรมพัฒนาศึกษานิเทศก์ ให้ทราบแนวทางการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม นอกจากนี้ สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษาได้จัดทำเอกสารแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ขึ้น ซึ่งในเอกสารจะอธิบายความเป็นมาของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านโรงเรียน ด้านผู้บริหาร ด้านครู และด้านนักเรียน ในแต่ละด้านประกอบด้วย ประเด็นการพิจารณาเกณฑ์การพิจารณา และเอกสารหลักฐานประกอบการพิจารณา ตลอดจนแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงานของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560, หน้า 1)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 2 ดูแลครอบคลุมการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษา 7 อำเภอ ดังนี้ พังโคน ส่องดาว สว่างแดนดิน พรรณานิคม วาริชภูมิ นิคมน้ำอูน และเจริญศิลป์ โดยได้จัดตั้งคณะทำงานขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม ในเขตพื้นที่การศึกษาสงขลา เขต 2 โดยมีโรงเรียนภายใต้ความรับผิดชอบเข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรมจำนวน 90 โรงเรียน อีกทั้งยังร่วมมือกับคณะทำงานอนุกรรมการทีมเคลื่อนที่เร็วโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ตรวจราชการที่ 11 เข้าร่วมประชุมวางแผนการนิเทศโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. เพื่อให้การดำเนินงานของโรงเรียนคุณธรรม ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 2 ประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศงขลา เขต 2, ออนไลน์, 2560 สืบค้นจาก www.sakon2.go.th/)

จากความสำคัญของความสำเร็จการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมให้เป็นไปตามมาตรฐาน ผู้วิจัยในฐานะครูในสังกัดโรงเรียนคุณธรรม ตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม ซึ่งเป็นประโยชน์ในการพัฒนาชาติบ้านเมือง จึงมีความสนใจที่ศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

คำถามของการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. ปัจจัยทางการบริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน อยู่ในระดับใด
2. ความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน อยู่ในระดับใด
3. ปัจจัยทางการบริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
4. ความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน แตกต่างกันหรือไม่ อย่างไร
5. ปัจจัยทางการบริหารและความสำเร็จการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 มีความสัมพันธ์กันหรือไม่ อย่างไร
6. ปัจจัยทางการบริหารมีอำนาจพยากรณ์ความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 หรือไม่ อย่างไร

7. แนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาปัจจัยทางการบริหารและความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ควรเป็นอย่างไร

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยเรื่องปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

1. เพื่อศึกษาระดับปัจจัยทางการบริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 2
2. เพื่อศึกษาระดับความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2
3. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยทางการบริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
4. เพื่อเปรียบเทียบความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร และครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน
5. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ของปัจจัยทางการบริหารและความสำเร็จในการ บริหารงานโรงเรียนคุณธรรม ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2
6. เพื่อหาอำนาจพยากรณ์ของปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 2
7. เพื่อหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 2

สมมติฐานการวิจัย

จากการศึกษาหลักการ แนวคิด และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางการบริหารและความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานในการวิจัย ดังนี้

1. ปัจจัยทางการบริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก
2. ความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน อยู่ในระดับมาก
3. ปัจจัยทางการบริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน
4. ความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพ ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน แตกต่างกัน
5. ปัจจัยทางการบริหารมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2
6. ปัจจัยทางการบริหารอย่างน้อย 1 ปัจจัย มีอำนาจพยากรณ์ความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

ความสำคัญของการวิจัย

ผลการวิจัยครั้งนี้ ก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. ได้รับองค์ความรู้เกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน

2. ได้ทราบถึงการใช้งบประมาณการบริหารของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ซึ่งข้อมูลดังกล่าวจะสามารถนำมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุงแนวทางการบริหารงานของโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ได้อย่างเหมาะสม และเพื่อเป็นแนวทางในการยกระดับปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมโดยรวม

3. เพื่อเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหาร ใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานที่ปรับปรุงพัฒนาการบริหารงานและความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมได้อย่างเหมาะสม

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาริวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตในการวิจัยปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร และครูผู้สอน ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรมรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 จำนวน 90 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ประกอบด้วย ผู้บริหาร จำนวน 102 คน และครูผู้สอนจำนวน 1,054 รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,156 คน มีรายละเอียดดังนี้

1.1.1 โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 20 โรงเรียน มีผู้บริหาร จำนวน 20 คน และครูผู้สอนจำนวน 101 คน

1.1.2 โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 56 โรงเรียน มีผู้บริหาร จำนวน 57 คน และครูผู้สอนจำนวน 683 คน

1.1.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 14 โรงเรียน มีผู้บริหาร จำนวน 25 คน และครูผู้สอนจำนวน 270 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริหาร และครูผู้สอน ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรมรุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 จำนวน 90 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ประกอบด้วย ผู้บริหาร 90 คน

และครูผู้สอน 208 คน รวมทั้งสิ้นจำนวน 298 คน ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยตามแนวทางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, pp. 607–610, อ้างอิงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2553, หน้า 43) ใช้วิธีการการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยกำหนดผู้บริหารตามจำนวนโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง กำหนดครูผู้สอนโรงเรียนขนาดเล็ก และขนาดกลางโรงเรียนละ 2 คน ส่วนโรงเรียนขนาดใหญ่ กำหนดครูผู้สอนโรงเรียนละ 4 คน มีรายละเอียดดังนี้

- 1.2.1 โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 20 โรงเรียน แยกเป็น
  - 1.2.1.1 ผู้บริหาร จำนวน 20 คน
  - 1.2.1.2 ครูผู้สอนจำนวน 40 คน
- 1.2.2 โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 56 โรงเรียน แยกเป็น
  - 1.2.2.1 ผู้บริหาร จำนวน 56 คน
  - 1.2.2.2 ครูผู้สอน จำนวน 112 คน
- 1.2.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 14 โรงเรียน แยกเป็น
  - 1.2.3.1 ผู้บริหาร จำนวน 14 คน
  - 1.2.3.2 ครูผู้สอน จำนวน 56 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สกลนคร เขต 2 มีขอบเขตด้านเนื้อหาประกอบด้วย

2.1 ปัจจัยทางการบริหารจำนวน 9 ปัจจัย ตามแนวคิดของพิมพร ไชยตา และคณะ, 2553; ไชยา ภาวะบุตร, 2555, 2559; กรวิทย์ เกษบรรจง, 2556; โสภิต ม่วงทอง และคณะ, 2556; กรุณา ภูมะลิ และคณะ, 2557; เพ็ญฟ้า เรืองเวช และคณะ, 2558; จิรวัดณ์ วังกะ และคณะ, 2558; อนุรักษ์ อุปพงษ์, 2559; บดินทร์ นารถโคษา, 2559; ชัยเดช บุญรักษา, 2559; Smith and Tomlinson, 1990, อ้างอิงใน วิโรจน์ สารัตนะ, 2555 ประกอบด้วย

- 2.1.1 นโยบายและการปฏิบัติ
- 2.1.2 โครงสร้างขององค์กร
- 2.1.3 ภาวะผู้นำของผู้บริหาร
- 2.1.4 กระบวนการบริหาร

2.1.5 บุคลากร

2.1.6 งบประมาณและทรัพยากร

2.1.7 เทคโนโลยีสารสนเทศ

2.1.8 บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ

2.1.9 สภาพแวดล้อม ชุมชน ท้องถิ่น

2.2 ความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมตามมาตรฐาน และตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2560) ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

2.2.1 ด้านที่ 1 โรงเรียน

2.2.2 ด้านที่ 2 ผู้บริหาร

2.2.3 ด้านที่ 3 ครู

2.2.4 ด้านที่ 4 นักเรียน

3. ขอบเขตด้านตัวแปรที่ศึกษา

3.1 ตัวแปรอิสระ ประกอบด้วย

3.1.1 สถานภาพ

3.1.1.1 ผู้บริหาร

3.1.1.2 ครูผู้สอน

3.1.2 ขนาดโรงเรียน

3.1.2.1 ขนาดเล็ก

3.1.2.2 ขนาดกลาง

3.1.2.3 ขนาดใหญ่

3.1.3 ประสบการณ์การปฏิบัติงาน

3.1.3.1 น้อยกว่า 10 ปี

3.1.3.2 ระหว่าง 10 - 20 ปี

3.1.3.3 มากกว่า 20 ปี

3.2 ตัวแปรตาม ประกอบด้วย

3.2.1 ปัจจัยทางการบริหาร 9 ปัจจัย ประกอบด้วย

3.2.1.1 นโยบายและการปฏิบัติ

3.2.1.2 โครงสร้างขององค์กร

3.2.1.3 ภาวะผู้นำของผู้บริหาร

3.2.1.4 กระบวนการบริหาร

3.2.1.5 บุคลากร

3.2.1.6 งบประมาณและทรัพยากร

3.2.1.7 เทคโนโลยีสารสนเทศ

3.2.1.8 บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ

3.2.1.9 สภาพแวดล้อม ชุมชน ท้องถิ่น

3.2.2 ความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม ซึ่งผู้วิจัย ได้ยึดมาตรฐานและตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

3.2.2.1 ด้านที่ 1 โรงเรียน

3.2.2.2 ด้านที่ 2 ผู้บริหาร

3.2.2.3 ด้านที่ 3 ครู

3.2.2.4 ด้านที่ 4 นักเรียน

4. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย มีกำหนดระยะเวลา 5 เดือน

1 พฤศจิกายน 2561 ถึง 31 มีนาคม 2562

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. กรอบแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยทางการบริหาร ตามแนวคิดของ พิมพร ไชยตา และคณะ, 2553; ไชยา ภาวะบุตร, 2555, 2559; กรวิทย์ เกษบรรจง, 2556; โสภิต ม่วงทอง และคณะ, 2556; กรุณา ภู่มะลิ และคณะ, 2557; เพ็ญฟ้า เรืองเวช และคณะ, 2558; จิรวัดณ์ วังกะ และคณะ, 2558; อนุรักษ์ อุปพงษ์, 2559; บดินทร์ นารณโคษา, 2559; ชัยเดช บุญรักษา, 2559; Smith and Tomlinson, 1990, อ้างอิงใน วิโรจน์ สารัตนะ, 2555 จำนวน 9 ปัจจัยประกอบด้วย

1.1 นโยบายและการปฏิบัติ

1.2 โครงสร้างขององค์กร

1.3 ภาวะผู้นำของผู้บริหาร

1.4 กระบวนการบริหาร

1.5 บุคลากร

1.6 งบประมาณและทรัพยากร

1.7 เทคโนโลยีสารสนเทศ

1.8 บรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ

1.9 สภาพแวดล้อม ชุมชน ท้องถิ่น

2. กรอบแนวคิดความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม

ตามมาตรฐานและตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. (2560) ดังนี้

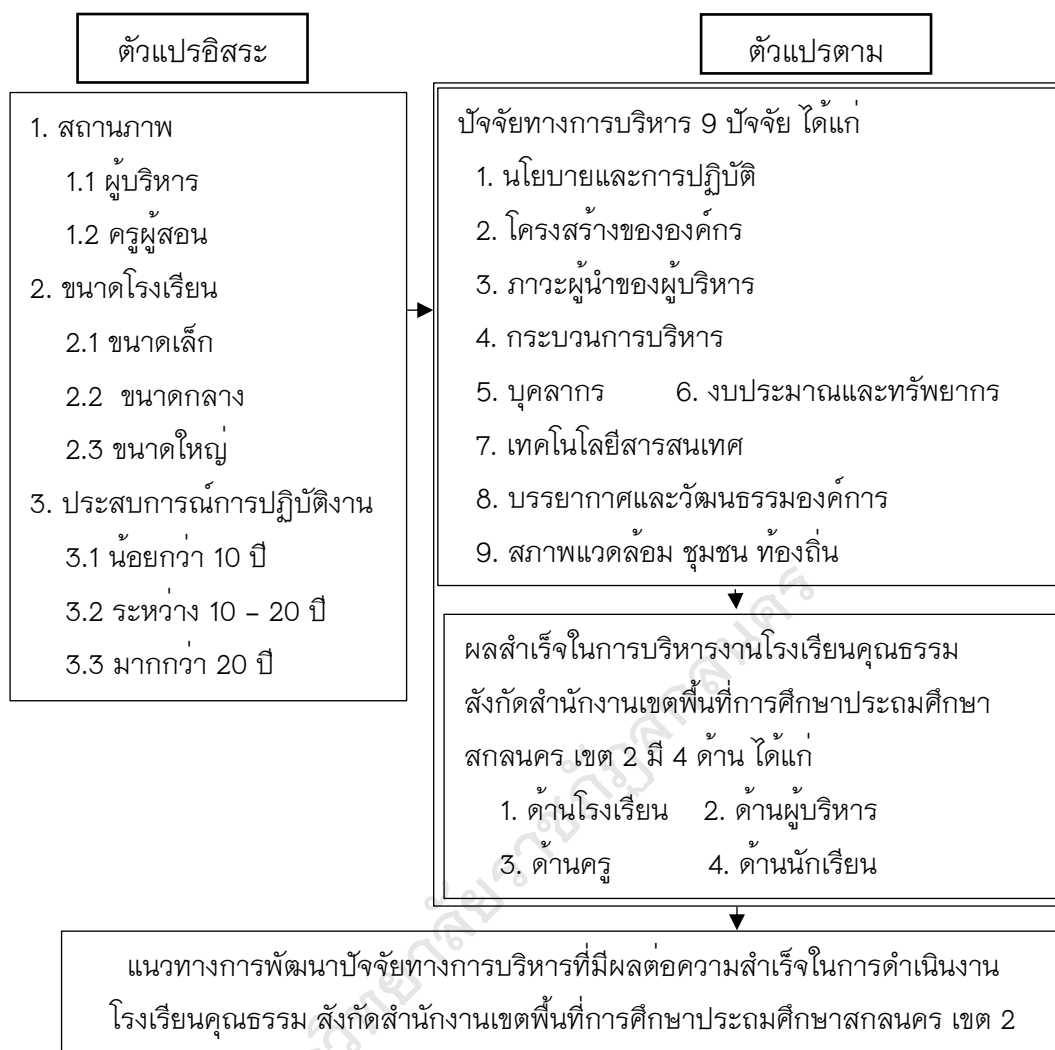
2.1 ด้านที่ 1 โรงเรียน

2.2 ด้านที่ 2 ผู้บริหาร

2.3 ด้านที่ 3 ครู

2.4 ด้านที่ 4 นักเรียน

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

นิยามศัพท์เฉพาะ

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะไว้ ดังนี้

1. ปัจจัยทางการบริหาร หมายถึง องค์ประกอบต่าง ๆ ที่ทำให้การบริหารงานในสถานศึกษามีคุณภาพและพัฒนา ยิ่ง ๆ ขึ้น ประกอบด้วย 9 ปัจจัย ดังนี้
  - 1.1 นโยบายและการปฏิบัติ หมายถึง แนวปฏิบัติที่กำหนดให้ปฏิบัติ เพื่อบรรลุ เป้าหมายและจุดเน้นของโรงเรียน นโยบายอาจรวมถึงข้อกำหนดที่ต้องปฏิบัติ จากหน่วยงาน ต้นสังกัดและนโยบายของสถานศึกษาเป็นข้อกำหนดร่วมกันระหว่าง คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผู้บริหาร คณะครู บุคลากรในโรงเรียน

1.2 โครงสร้างองค์กร หมายถึง ลักษณะของการจัดการของหน่วยงานเพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการบริหารงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ได้แก่ ลักษณะขององค์กร โครงสร้างขององค์กร วัฒนธรรมองค์กร การติดต่อสื่อสารภายในองค์กร

1.3 ภาวะผู้นำของผู้บริหาร หมายถึง ลักษณะ พฤติกรรม และการกระทำของผู้บริหารที่สามารถสร้างความเปลี่ยนแปลง และเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์งานใหม่ ๆ มีความสัมพันธ์ มีการติดต่อสื่อสาร มีความเห็นอกเห็นใจ และสามารถสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา มีอิทธิพลทางด้านความคิดในการดำเนินงานของสมาชิกในองค์กรสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ได้

1.4 กระบวนการบริหาร หมายถึง การทำงานที่มีขั้นตอนในการบริหารจัดการที่ดี คือมีการวางแผน การจัดองค์การ มีการบังคับบัญชาสั่งการและมีการประสานงานเป็นหนึ่งเดียว เพื่อให้การทำงานราบรื่นและบรรลุวัตถุประสงค์ อีกทั้งยังมีการควบคุมตั้งแต่เริ่มต้นการทำงาน โดยการกำหนดมาตรฐาน การแก้ไขการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา ตลอดจนดำเนินงานตามแบบแผนและวิธีการประเมินแผนให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

1.5 บุคลากร หมายถึง ผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน ตอบสนองต่อหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อพัฒนางานให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด

1.6 งบประมาณและทรัพยากร หมายถึง สิ่งสนับสนุนการดำเนินงานที่จะช่วยให้การบริหารประสบความสำเร็จ ได้แก่ งบประมาณ ครุภัณฑ์ วัสดุอุปกรณ์ที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงาน

1.7 เทคโนโลยีสารสนเทศ หมายถึง การนำระบบเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีอื่น ๆ นำมาใช้ในการบริหาร ทำให้ได้ข้อมูลสารสนเทศ เครื่องมือ และอุปกรณ์ต่าง ๆ รวมถึงกระบวนการจัดเก็บข้อมูลและประมวลผลที่แสดงออกมาในรูปแบบต่าง ๆ มาใช้ในการบริหาร

1.8 บรรยาการและวัฒนธรรมองค์กร หมายถึง สภาพการดำเนินการใด ๆ ภายในในบริเวณโรงเรียน สภาพการจัดการเรียนการสอนทั้งในและนอกห้องเรียน ให้การปฏิบัติงานสำเร็จลงด้วยความร่วมมือ ร่วมใจ ของบุคลากร บรรยาการการบริหารจัดการ ถือว่ามีความสำคัญที่สุดต่อการจัดการ เอื้อต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงเรียน ส่งผลให้โรงเรียนน่าอยู่

1.9 สภาพแวดล้อม ชุมชน ท้องถิ่น หมายถึง สิ่งที่มีผลกระทบต่อการบริหารงานสถานศึกษา ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ตลอดจนเป็นความร่วมมือระหว่างหน่วยงานภายนอก หน่วยงานในท้องถิ่น ชุมชน และผู้ปกครองนักเรียน

2. ความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม หมายถึง ผลการดำเนินงานที่ลุล่วงตามวัตถุประสงค์อันเป็นผลเนื่องมาจากการปฏิบัติงานตามโครงการ หรือแผนงานนั้นตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาที่ได้ตั้งไว้หรือคาดหวังไว้ ผู้วิจัยได้นำมาตรวจสอบและตัวชี้วัดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ที่สำนักพัฒนานวัตกรรมการจัดการศึกษา ได้จัดทำเอกสารแนวทางการดำเนินงานโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ขึ้น ซึ่งในเอกสารจะอธิบายความเป็นมาของโครงการโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มาตรฐานโรงเรียนคุณธรรม ซึ่งประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้

2.1 ด้านโรงเรียน หมายถึง โรงเรียนคุณธรรม สพฐ. ที่มีบรรยากาศสภาพแวดล้อม และแหล่งเรียนรู้ที่เอื้อต่อการปลูกฝังคุณธรรมมีแผนพัฒนาคุณธรรมที่ต่อเนื่องยั่งยืน บุคลากรในโรงเรียนประพฤติปฏิบัติตนตามคุณธรรมอัตลักษณ์ หรือกรอบแนวคิดโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. มีคุณธรรมและความโปร่งใสในการปฏิบัติงาน เผยแพร่ประชาสัมพันธ์สู่สาธารณชน สร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน ทำให้เกิดการยอมรับ หรือยกย่องเชิดชูเกียรติจากหน่วยงานภายในหรือภายนอก

2.2 ด้านผู้บริหาร หมายถึง ผู้บริหารเป็นผู้มีความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรมมีกระบวนการบริหารงานที่เป็นระบบบริหารสถานศึกษาด้วยความโปร่งใสเป็นธรรม ตรวจสอบได้ มีการสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมประพฤติปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและได้รับการยอมรับ หรือยกย่องเชิดชูจากบุคคล หน่วยงานองค์กรภายในหรือภายนอก

2.3 ด้านครู หมายถึง ครูมีความรู้ความเข้าใจด้านคุณธรรมจริยธรรมสามารถจัดการเรียนการสอนปลูกฝังและประเมินคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนตามคุณธรรมอัตลักษณ์ หรือกรอบแนวคิดของโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สามารถเป็นวิทยากรสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีเป็นที่ยอมรับหรือยกย่องเชิดชูเกียรติจากบุคคล หน่วยงาน องค์กรภายในหรือภายนอก

2.4 ด้านนักเรียน หมายถึง นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับคุณธรรม สามารถจัดทำโครงการคุณธรรมปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นผู้นำด้าน

คุณธรรมสร้างเครือข่ายและการมีส่วนร่วมก่อให้เกิดพฤติกรรมที่พึงประสงค์ในโรงเรียนเพิ่มขึ้น

3. โรงเรียนคุณธรรม หมายถึง สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 ที่เข้าร่วมโครงการโรงเรียนคุณธรรม รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 ปีการศึกษา 2560

4. สถานภาพ หมายถึง ตำแหน่งหน้าที่ของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดผู้ตอบแบบสอบถาม คือ

4.1 ผู้บริหาร หมายถึง ผู้อำนวยการสถานศึกษาหรือรักษาการในตำแหน่งที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนคุณธรรม รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

4.2 ครูผู้สอน หมายถึง ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนคุณธรรม รุ่นที่ 1 และรุ่นที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

5. ขนาดของโรงเรียน หมายถึง การแบ่งโรงเรียนออกเป็นขนาดต่าง ๆ แบ่งออกตามฐานของจำนวนนักเรียน จำแนกเป็น 3 ขนาด

5.1 ขนาดเล็ก หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนไม่เกิน 120 คน

5.2 ขนาดกลาง หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่

121 - 300 คน

5.3 ขนาดใหญ่ หมายถึง โรงเรียนที่มีจำนวนนักเรียนตั้งแต่ 301 คนขึ้นไป

6. ประสบการณ์การปฏิบัติงาน หมายถึง จำนวนปีที่ได้รับการแต่งตั้งให้ปฏิบัติหน้าที่ผู้บริหาร แบ่งเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่

6.1 น้อยกว่า 10 ปี

6.2 ระหว่าง 10 - 20 ปี

6.3 มากกว่า 20 ปี

7. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 หมายถึง หน่วยงานบริหารการศึกษา มีหน้าที่กำกับ ติดตาม และประเมินผลสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน มีโรงเรียนในสังกัด 258 โรง ครอบคลุม 7 อำเภอ คือ อำเภอสว่างแดนดิน อำเภอเจริญศิลป์ อำเภอส่องดาว อำเภอนิคมน้ำอูน อำเภอวาริชภูมิ อำเภอพังโคน และอำเภอพรรณานิคม

8. แนวทางการพัฒนาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม หมายถึง วิธีการที่เป็นการส่งเสริมและพัฒนาปัจจัยทางการบริหารและความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรม โดยนำผลการวิจัยที่พบว่า ปัจจัยทางการบริหารด้านใดที่พยากรณ์ความสำเร็จในการบริหารงานโรงเรียนคุณธรรมได้ ผู้วิจัยจะนำผลดังกล่าวไปสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 10 คน เสนอแนะวิธีการหรือกิจกรรมในการพัฒนาโรงเรียนคุณธรรม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสกลนคร เขต 2

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร